

“JISMONIY TARBIYA VA SPORT SOHASIDA RAQAMLI MARKETINGNI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI”

Yusuffjanov Nurmuhammad Jaxongir o'g'li va

O‘zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti Magistratura bo‘limi Sport menejmenti va iqtisodiyot kafedrası Marketing (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)

Mirzabdillayeva Asaljon Izzatilla qizi

O‘zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti Paralimpiya fakulteti Yengil atletika nazariyasi va uslubiyati kafedrası talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada “Jismoniy tarbiya va sport sohasida raqamli marketingni rivojlantirish yo‘llari” haqida fikr yuritiladi.

Kalit so‘zlar: texnologiya, axborot texnologiyalari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, animatsiya, multimedia

Respublikamizda jismoniy tarbiya va sportning ommalashuvini yanada yuqori pog‘onaga ko‘tarish, jismoniy madaniyat harakatini rivojlantirish, xalq milliy o‘yinlarini qayta tiklash, sog‘lom turmush tarzini shakllantirish, zamonaviy sport turlari bo‘yicha iqtidorli sportchilarni tayyorlash va ularning sport mahoratlarini oshirish maqsadida mamlakatimizning Birinchi Prezidenti Islom Karimov tomonidan amalga oshirish borasida ko‘plab, qabul qilgan farmon va qarorlari mamlakatimizda sport sohasini ommalashtirish va rivojlantirishda muhim ahamiyatiga ega bo‘ldi. Mamlakatimiz mustaqillikning dastlabki kunlaridan boshlab bu sohada o‘ziga hos islohatlarni amalga oshirish borasida muayyan ko‘rinishdagi huquqiy bazasini shakllantirdi.

Jumladan, “O‘zbekiston Bolalar sportini rivojlantirish jamg‘armasi faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, “Bolalar va o‘smirlar sport maktablarini kadrlar bilan ta‘minlashni yaxshilash to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta‘lim vazirlining buyrug‘i, 2007-yilda “Bolalar sportini rivojlantirish jamg‘armasi budjetini va bolalar sport ob‘ektlari qurilishining manzilli dasturini tasdiqlash to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, “O‘zbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport vazirligi huzuridagi Jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish jamg‘armasi faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida” Vazirlar Mahkamasining qarori, “Jismoniy tarbiya va ommaviy sportni yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori kabi rasmiy me‘yoriy hujjatlar qabul qilinishi yurtimizdagi barcha hududlardagi mahallalar va ko‘chalardagi yoshlarni, o‘zbek milliy sport o‘yinlari bilan tarbiyalanishiga va komil inson bo‘lib shakllanishiga olib keldi. O‘zbekiston Respublikasi birinchi Prezidenti Islom Karimov mustaqillikning ilk yillaridagi O‘zbekistonni va o‘zbek sportini dunyoga tanitish maqsadida dastlabki ishlaridan biri 1995-yil 29-avgustda Toshkent shahrida “Prezident kubogi” xalqaro turnir ochilishi bo‘ldi. Masalan 2018-yilning 5-mart kuni Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev “Jismoniy tarbiya va sport sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi farmoni qabul qilindi. Farmonga muvofiq, ilgari davlat qo‘mitasi va uning hududiy bo‘linmalari negizida O‘zbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport vazirligi tashkil etilib, uning vazifa va vakolatlari kengaytirilgandi. 2018-yil 20-sentyabr kuni Yurtboshimiz tomonidan jismoniy tarbiya va sport sohasini rivojlantirish masalalariga bag‘ishlangan yig‘ilish o‘tkazildi. Unda sportchilarni tanlab olish - seleksiya ishlarini takomillashtirish bo‘yicha yangi tizim joriy etilishi dastlabki natijalarini berganligi ta‘kidlandi. Jismoniy tarbiya va sportda axborot kommunikatsiya texnologiyalari. Axborot kommunikatsiya texnologiyalari va raqamli marketing bu odamlarning bilimlarini rivojlantiradigan, ularning texnika va ijtimoiy jarayonlarni boshqarish bo‘yicha imkoniyatlarini kengaytiradigan ma‘lumotlarni tashkil etish, saqlash, ishlab chiqish, tiklash, uzatish usullari va texnik vositalaridir. Yana shuningdek, raqamli marketing va axborot texnologiyalari deganda, ma‘lum bir maqsadga erishish uchun amalga oshiriladigan jarayonlar zanjiridan iborat yaratuvchi faoliyat tushuniladi. Agar texnologik zanjirni tashkil etuvchi jarayonlar, ular

orasidagi axborot almashinuvini tashkil etish va ularni uyg'unlashtirishda kompyuterlardan foydalanish imkoniyati yaratilsa, har qanday texnologiyaning samaradorligi ortadi. Albatta, buning uchun mazkur texnologiyani sinchiklab o'rganish, jarayonlardagi va ular o'rtasidagi axborot almashinuvini, shuningdek, jarayonlar zanjirini (ya'ni texnologiyani) boshqarishning axborot ta'minotini tahlil etish zaruriyati paydo bo'ladi. Texnologiya grek tilidan (techne) tarjima qilganda san'at, maxorat, bilish ma'nolarini anglatadi, bular esa o'z navbatida jarayonlardir. Jarayonlar - bu qo'yilgan maqsadga erishish uchun ma'lum xarakterliklar majmuasidir. Axborot texnologiya va raqamli marketing obyekt, jarayon yoki hodisa (axborot maxsulot) xolati haqida yangi sifatidagi ma'lumotlarni olish uchun foydalanadigan ma'lumotlarni (birlamchi) yig'ish, ishlov berish va uzatish vositalari, hamda usullari majmuasidir. Ayni paytda axborot texnologiya xaqida fikr yuritganda, ko'pgina «yangi», «kommunikatsion» yoki «zamonaviy» so'zlarini qo'shib ishlatiladi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiya - bu zamonaviy kompyuterlar va telekommunikatsion vositalaridan foydalanadigan, foydalanuvchi ishlahi uchun «do'stona» interfeysga ega bo'lgan axborot texnologiya demakdir. Axborot texnologiyalarining rivojlanishida aqliy mehnat vositalarining o'zgarishi bilan bog'liq ikkita axborot inqilobi hal qiluvchi ta'sir ko'rsatdi. Birinchi inqilob kitob bosishning paydo bo'lishi bilan ro'y berdi va telefon, telegraf, radioning ixtiro qilinishi bilan chuqurlashdi. Ikkinchi inqilob elektron-hisoblash mashinalari (ehm)ning paydo bo'lishi va tez tarqalishi, EHM lokal tarmoqlarining yaratilishi, axborot resurslarini boshqarish tizimlarining tashkil etilishi bilan bog'liqdir. Axborotlashtirishning va raqamli marketingning sport sohasidagi asosiy maqsadlaridan biri ta'lim sifatini oshirish. Axborot texnologiyalari yordamida ta'limning yangi darajalariga o'tish, o'qituvchi va ta'lim oluvchining yuqori sifatli lokal va tarmoq ta'lim resurslariga, zamonaviy elektron o'quv manbalariga murojaat qila bilish. Shu maqsadda bo'lajak turli soxa mutaxassislari axborot texnologiyalarini amaliy qo'llay olishlari: maxsus dasturlar yordamida grafik modellash, multimedia tizimlaridan foydala olishlari maqsadga muvofiq bo'ladi. Bugungi kunda axborot texnologiyalari jamiyatimiz rivojlanishiga ta'sir etuvchi eng muhim omillardan biri hisoblanadi. Axborot texnologiyalari insoniyat taraqqiyotining turli bosqichlarida ham mavjud bo'lib, hozirgi zamon axborotlashgan jamiyatning o'ziga xos xususiyati shundaki, axborot texnologiyalari barcha mavjud texnologiyalar, xususan yangi texnologiyalar orasida yetakchi o'rin egallamoqda. Axborot kommunikatsion texnologiya pedagogik texnologiyaning tarkibiy qismi bo'lib, u ta'lim jarayonida texnik vositalarning mukammallashgan zamonaviy turi sifatida qo'llana boshlandi. Axborot texnologiyalari asosan sport va jismoniy tarbiya sohasida ham insoniyat taraqqiyotining turli bosqichlarida ham mavjud bo'lgan. Hozirgi zamon axborotlashgan jamiyatining o'ziga xos xususiyati shundaki, «sivilizatsiya tarixida birinchi marta bilimlarga erishish va ishlab chiqarishga sarflanadigan kuch energiya, xom-ashyo, materiallar va moddiy iste'mol buyumlariga sarflanadigan harajatlardan ortiq bo'ldi, ya'ni axborot texnologiyalari barcha mavjud texnologiyalar va xususan, yangi texnologiyalar orasida yetakchi o'rin egallamoqda. Axborot texnologiyasi va texnik vositalar samarasini belgilaydigan didaktik materiallardan keng foydalanish zamonaviy pedagogik texnologiyalarning asosiy belgilaridan biridir. Milliy dasturda ta'lim-tarbiya jarayonini boshqarishning bu muhim vositasiga alohida urg'u berilgan. Axborotli vositalar (kompyuter, elektron aloqa, radio, televideniya) dan foydalanish darajasi ikki omil bilan aniqlanadi: O'quv jarayoni uchun axborotli vositalar samara beradigan mavzular yuzasidan didaktik materiallarni ishlab chiqish. Pedagoglarning o'z amaliy faoliyatlarida texnik vositalar va didaktik materiallardan metodik jihatdan to'g'ri foydalana olish tayyorgarligini tekshirish. Axborotli ta'lim jarayoni oldindan pedagogik loyihalangandagina ko'zlangan maqsadga erishish mumkin. Pedagogik jarayonni kompyuterlashtirish asosiy yo'nalishlaridan biri va zamonaviy pedagogik texnologiyalarning shug'ullanishi lozim bo'lgan sohasidir. Xususan, ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish o'qituvchi va o'quvchilardan yangi axborot muhitida bemalol ishlay olish ko'nikmalarini shakllantirishni talab etadi. Shu jumladan, jismoniy tarbiya darslarida ham axborot ta'lim vositalaridan foydalanish ta'lim sifati va samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. XXI asrda zamonaviy ta'limni axborot texnologiyalarisiz tasavvur qilib bo'lmaydi. Axborot-kommunikatsion texnologiyalari asosida o'quv mashg'ulotlarini tashkil qilish o'quvchining fikrlash qobiliyatini yanada rivojlantiradi.

Chunki o'quvchi olgan yangi bilimlarni amaliy tarzda shaxsiy faoliyati yordamida qabul qiladi. Jismoniy tarbiya mashg'ulotlarini o'qitishda AKTlar yordamida samarali foydalanib dars jarayonlarini tashkil etish bugungi ta'lim tizimining asosiy maqsadlaridan biridir. Jismoniy tarbiya fani o'qituvchisi dars o'tish

jarayonida informatsion texnologiya elementlarini o'z fanida qo'llaganida o'quvchilar axborotni olish uzatish, qayta ishlash kabi jarayonlarni sinab ko'radi. Buning uchun fanlarga doir mavjud bo'lgan Elektron darsliklar va o'quv pedagogik dasturlardan keng foydalanishni tashkil etishi lozim. Natijada o'quvchilar tomonidan fanga doir axborotni izlash uni saqlab qo'yish, qayta ishlash va uzutish kabi amallarni bajarish bilan kompyuter savodxonligi oshadi, jismoniy tarbiya nazariyasi bilimlarni ham o'zlashtiradi bu esa izlanuvchanlikka mantiqan fikrlash qobiliyatini o'stirishiga va muammolarni xal etishda yaxshi samara beradi. Foydalanilayotgan o'quv pedagogik dasturlardagi mavzular o'quvchi yosh xususiyatiga qarab tanlanadi. Ular oddiydan murakkabga qarab boruvchi misollar asosida tuzilishi kerak. Shuningdek, o'qituvchi mavzuni yoritishda xayotiy misollarga ega bo'lgan o'quv pedagogik dasturlardan foydalansa, o'quvchi mavzuni eslab qolishi uchun katta imkoniyat yaratiladi. Dars jarayonlarida axborot komunikatsiya vositalaridan foydalanishning yana bir omili aksariyat o'quv pedagogik dasturlarda nazorat qilish imkoniyati bo'lib, bu o'quvchi bilimni baxolashni yengillashtiradi. Jismoniy tarbiya o'qituvchilari ham boshqa fan o'qituvchilari kabi o'z maqsadiga video darslardan foydalanib erishishi mumkin. Tasvirini ko'rish nazariy qismini eshitish orqali o'quvchilar bilimi ortadi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, animatsiya va modellashtirish xarakterning molekulyar shakllarining konseptual tushunchalarini sezilarli darajada yaxshilaydi. Jismoniy tarbiyada motorik xarakter jarayonlarni zamonaviy multimedia vositalari orqali ko'rsatish o'quvchiga mavzuni eslab qolish, o'zi mustaqil bajarish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. <http://www.yoshlarittifoqi.uz/uz/news/jismoniy-tarbiya-va-sport-sohasini-rivojlantirish-masalalarining-muhokamasi>
2. <http://sovminrk.gov.uz/uz/news/show/5315>
3. <http://lex.uz>. Madaniyat va sport sohasida boshqaruv tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmoni.
4. <http://pfru.uz/uz/article/403/>
5. <https://lex.uz/docs/-3226019>